

Ministerie van Economische Zaken,
Landbouw en Innovatie

> Retouradres Postbus 20101 2500 EC Den Haag

De Voorzitter van de Eerste Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 22
2513 AA 's-GRAVENHAGE

**Directoraat-generaal voor
Energie, Telecom en Markten**
Directie Energiemarkt

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 30
2594 AV Den Haag

Postadres
Postbus 20101
2500 EC Den Haag

Factuuradres
Postbus 16180
2500 BD Den Haag

T 070 379 8911 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/eleni

Datum 8 december 2010

Betreft Studie naar de economische effecten van de gasrotondestrategie

Ons kenmerk
ETM/EM / 10184836

Bijlage(n)
1

Hierbij bied ik u een studie naar de bijdrage van de gasrotonde aan de Nederlandse economie aan. Deze studie werd door de vorige minister van Economische Zaken aan de Tweede Kamer toegezegd in de zogenoemde Gasrotondebrief van 23 oktober 2009 (kamerstukken II 2009/10, 29 023, nr. 73), en tevens aan uw Kamer tijdens de behandeling van de gaswet (kamerstukken 2009/2010, 31904, nr. D).

De toezegging betrof een studie naar de bijdrage van de gasrotonde aan de Nederlandse economie. Tevens is toegezegd dat in deze studie aandacht zou worden gegeven aan de ontwikkeling van de positie van Nederland op de regionale en internationale gasmarkten. Ook is toegezegd dat de studie een analyse rond investeringen zou bevatten.

Met de bijgaande studie doe ik deze toezegging gestand. De studie is in opdracht van mijn ministerie uitgevoerd door het Britse onderzoeksbureau The Brattle Group.

Inhoud studie

Aan het bureau is gevraagd nader onderzoek te doen naar de bijdrage van de gasector aan de Nederlandse economie aan de hand van een drietal onderwerpen.

1) De huidige betekenis van de Nederlandse gasector voor de Nederlandse economie

Uit de studie blijkt dat de Nederlandse gasector een belangrijke bijdrage aan de Nederlandse economie levert. Nederland is de grootste gasproducent en gasexporteur van de Europese Unie. De Nederlandse gasproductie (74 miljard kubieke meter ofwel bcm per jaar) is goed voor 36% van de productie van de Europese Unie. De bijdrage van de gasector aan het Bruto Nationaal Product is 3%. De bijdrage van de sector aan de werkgelegenheid is ruim 66.000 banen.

Nederland heeft het hoogste percentage aan gasaansluitingen ter wereld. Bijna 100% van de huishoudens is aangesloten op het gasnetwerk. Daarnaast is Nederland het land met het hoogste aandeel van gas in de elektriciteitsopwekking, en het land met het hoogste gasverbruik per hoofd van de bevolking in de EU.

Het hebben van eigen gasreserves, gasproductie en een hoog ontwikkeld pijpleidingennetwerk zorgen ervoor dat de energievoorzieningszekerheid van ons land hoog is. Een hoge energievoorzieningszekerheid voorkomt volatiele prijzen en scenario's die tot nadelige gevolgen voor de huishoudens of industrie kunnen leiden.

2) Het verrichten van een sterkte-zwakteanalyse van de gasector

Om een beter inzicht te krijgen in de uitgangspositie van Nederland om de gasrotonde van Noordwest-Europa te worden, is een sterkte-zwakteanalyse verricht.

In de studie worden als sterke punten van Nederland de volgende zaken genoemd: de exploratie- en productiesector, de gunstige geografische ligging nabij diverse afzetmarkten, de liquiditeit van de gashandelsplaats (Title Transfer Facility), de mogelijkheden om geïmporteerde LNG-volumes te verkopen, de beschikbaarheid van gasopslaglocaties en een aantrekkelijk en transparant reguleringsproces.

Het rapport noemt o.a. de volgende zaken als zwaktes: de afwezigheid van stabiele en lange-termijn transitietarieven en de hoge kosten van de export van flexibiliteit uit opslagen. Daarnaast zou het entry-exitsysteem voor gasopslagen een drempel voor investeringen kunnen zijn en hebben sommige partijen zorgen ten aanzien van de marktpositie van de gevestigde partijen.

The Brattle Group benoemt een aantal zaken als kansen voor Nederland. De toenemende importbehoefte van de landen om ons heen, de potentie van de TTF om de Europese referentiebeurs te worden, de Nederlandse positie in onderzoek naar groen gas en de kansen voor gas als achtervang voor windenergie, indien deze door ongunstige omstandigheden niet beschikbaar is.

Uit de studie volgen tot slot een aantal zaken die als bedreigingen kunnen worden aangemerkt. Dit zijn onder andere een mogelijk lagere vraag naar gas als gevolg van strenge milieuwetgeving, energiebesparing en de groei van kernenergie. Een tweede bedreiging is de concurrentie van andere landen.

3) Het kwantificeren van de economische effecten van de gasrotonde strategie op de Nederlandse economie

Om de effecten op de Nederlandse economie vast te stellen, heeft The Brattle Group twee scenario's voor de periode tot 2020 tegen elkaar afgezet. Het eerste is

het scenario waarin het huidige beleid wordt voortgezet (het base case scenario). Het tweede is een meer ambitieus scenario: het succesvolle gasrotondescenario.

Het succesvolle gasrotondescenario gaat ervan uit dat de volgende aanvullende activiteiten bovenop de lopende en al geplande activiteiten worden gerealiseerd in 2020:

- 15 nieuwe productieputten per jaar;
- 13 bcm extra gas doorvoer;
- één nieuwe gasopslag;
- 15 bcm extra LNG aanlanding;
- jaarlijkse groei van de handel op TTF met gemiddeld 30%.

De voor dit scenario benodigde extra investeringen bedragen € 7,7 miljard. The Brattle Group berekent in dit scenario de extra economische activiteit tot 2020 op € 21,4 miljard aan extra goederen en diensten. Daarnaast levert het succesvolle gasrotondescenario tot 2020 136.000 aanvullende voltijds manjaren op.

Dit scenario leidt bovendien tot een verbetering van de energievoorzieningszekerheid. Het aanbod verbetert ten opzichte van het scenario van voortzetting van het huidige beleid met 20 procentpunten, doordat de LNG-capaciteit en de importcapaciteit van pijpleidingen toeneemt. De aanbodmarge van het Nederlandse gasnetwerk stijgt in het succesvolle gasrotondescenario van 30% tot 50% op uurbasis. Dat betekent dat Nederland goed beschermd is tegen aanvoerberekingen.

Tot slot concludeert The Brattle Group dat een succesvol gasrotondescenario positieve effecten heeft op de werking van de markt. De toenemende concurrentie kan leiden tot een prijsvoordeel voor consumenten van € 0.60/MWh.

Karakter studie

Deze studie is een sectorstudie, en kan niet worden gezien als een maatschappelijke kosten-batenanalyse van de gasrotonde.

De projecten die een bijdrage leveren aan de verdere ontwikkeling van de gasrotonde zijn afzonderlijke projecten met een eigen commerciële en economische onderbouwing. De investeringen in de gasrotonde zijn private en commerciële investeringen en de investeringsbesluiten worden door afzonderlijke bedrijven genomen. De overheid stelt de randvoorwaarden waarbinnen deze investeringen tot stand kunnen komen.

Tot slot

Ik hecht er een groot belang aan dat Nederland zich kan ontwikkelen tot de gasrotonde van Noordwest-Europa. De gasrotonde kan, zoals uit de studie blijkt, niet alleen een belangrijke bijdrage aan de Nederlandse economie leveren, maar heeft bovendien een positief effect op de energievoorzieningszekerheid en op de werking van de markt.

De bevindingen uit deze studie beschouw ik als belangrijke bouwstenen voor het verder vormgeven van de gasrotondestrategie. Ik zal in de komende periode inzetten op het verder vormgeven van een beleid dat de totstandkoming van de gasrotonde bevordert. Om te komen tot een effectieve verdeling van taken, voer ik hierover in het Gasrotonde Platform periodiek overleg met de gassector. Het bedrijfsleven gaat over investeringen, de overheid over de randvoorwaarden. Omdat de gasrotonde ook internationale aspecten heeft, zal ik voor de gasrotonde relevante aandachtspunten en belangen ook in het internationale overleg inbrengen.

(w.g.) drs. M.J.M. Verhagen
Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie